

професійної діяльності преподавателя русского языка как иностранного: учеб. монография / под общ. ред. С. А. Хаврониной, Т. М. Балыхинной. Москва, 2002. С. 60–74.

2. Зайдя С. О преподавании русского языка в Дамасском университете. *Русский язык за рубежом*. 2001. № 2. С. 58–61.

3. Підгородецька І. Ю. Лінгводидактичний підхід у викладанні української (російської) мов як іноземних. *Інновації та традиції у мовній підготовці студентів*: тези доп. Міжнар. наук.-практ. семінару (Харків, 8 грудня 2020 р.). Харків: ХНУБА, 2020. С. 167–169.

4. Тихоненко О. В. Формування лінгвокраїнознавчої, міжкультурної та комунікативної компетентностей у навчанні української мови як іноземної. *Інновації та традиції у мовній підготовці студентів*: тези доп. Міжнар. наук.-практ. семінару (Харків, 8 грудня 2020 р.). Харків: ХНУБА, 2020. С. 202–205.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-073-5-2-72>

МЕТОДИ НА ЗАНЯТТЯХ З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Самаріна В. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри ділової іноземної мови та перекладу
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

Бадан А. А.

*кандидат філологічних наук, професор
завідувач кафедри ділової іноземної мови та перекладу
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна*

Під час перекладу перекладач знаходиться у процесі пошуку схожих рис між мовами та культурами. Але переклад не може і не повинен бути спрямованим на усунення цих розбіжностей; переклад має зберігати відмінності, певну чужість оригіналу, нагадувати читачу про надбання та втрати процесу перекладу та про відстань між культурами [3, с. 202].

Підкреслюючи роль роботи з інформацією при здійсненні перекладу, вчені надають їй провідну роль у процесі перекладу. У зв'язку із

запропонованим визначенням доречною є думка О. Медвідь та І. Измайлова, що необхідними перекладачеві для здійснення перекладу знання є наступні: 1) знання про властивості мовлення на базі мов перекладу – вихідної мови і мови перекладу; 2) локальні і контекст-ситуації; 3) імплікації тексту; 4) глобальні конвенції, правила спілкування й інформація, яка виходить за межі слова та спілкування; 5) стратегії (мета і засоби інтерпретації); 6) інтенціональність – наміри, які регулюють хід інтерпретації [1, с. 175].

Перед тим, як займатися дослідженням характерних особливостей професійних занять і тренування здібностей і навичок перекладу, доцільно точніше визначити поняття «професійна мова» та «професійний переклад».

Професійною мовою позначають мову, панівну для певної професійної сфери. Також мова, яка передусім відрізняється термінами від загальної мови, позначається такою. Професійні мови ґрунтуються на розмовній мові й знаходяться з нею у постійному взаємозв'язку. До професійної мови належать насамперед терміни та іноземні слова, отже, професійний лексичний мінімум.

Під «професійним/фаховим перекладом» розуміють процес перенесення наукового або технічного тексту з однієї мови (вихідної мови) в іншу (цільову мову), при чому перекладач повинен додатково до своєї мовної компетенції володіти професійними знаннями у відповідній галузі. Курси з професійного перекладу проводяться тільки досвідченими фахівцями з вищою освітою [2].

Наявність теоретичних знань у відповідній рідній мові, опанування загальних знань іноземної мови так як і мотивація студентів займатися перекладацькою роботою надійна основа для того, щоб успішно впоратися з професійною мовою і пов'язаними з цим постановками завдань.

Крім того, професійно-мовна підготовка має вирішальне значення для успішно організованого заняття [4, с. 176]. Викладач професійної мови мусить при цьому детально засвоїти дуже багато фахової літератури як у рідній мові, так і в іноземній, щоб ознайомитися з специфічною фаховою термінологією і професійною проблематикою.

На заняттях з фахової мови та перекладознавства потрібно використовувати постановки завдань, орієнтовані на дію. При цьому йдеться про методи, які мотивують студентів і спрямовують до мовної самостійності.

Спектр можливих типів вправ простягається від стандартизованих вправ (наприклад, вправи на позначення відповіді, завдання

на відповідність, завдання на переформування відповідей, завдання на доповнення), які переважно сприяють окремим навичкам й лише інтегровані до вправ, які з'єднують окремі аспекти зі симуляцією перекладу як повної контекстуалізованої форми вправ.

Зокрема, типи вправ:

вправи для загострення перекладацької свідомості проблематики (наприклад, дескриптивне (описове) чи інтерпретаторське (пояснювальне) словотворення, сталість функцій чи зміна функцій, орієнтація на аудиторію, типи й види текстів, завдання на переклад);

вправи на розуміння прочитаного та аналіз тексту (наприклад, вправи на ревербалізацію чи перифразування);

вправи до контрастних аспектів (наприклад, порівняння паралельних текстів, беручи до уваги тип текстів, лексику, синтаксис чи систему часових форм, вправи до «хибних друзів» і т.п.);

вправи на аналіз помилок чи перевірку тексту (наприклад, аналіз помилкових перекладів, переважно рідною мовою чи порівняння власного з професійним перекладом);

– симуляції перекладу за допомогою різних видів текстів;

– вправи на лексику (наприклад, вправи на переклад професійної/фахової термінології, шаблони висловлювань, ідіоматичні звороти, натяки; вправи на зміст; вправи на вивчення, закріплення й розширення словникового складу рідної і іноземної мов);

– граматичні вправи (залежно від рівня студентів у напрямку традиційної і/або прагматичної трансферної граматики).

В першу чергу має сенс розширити компетенцію студентів з написання текстів на їхній рідній мові. Крім того, тут передбачено застосування вправ зі стратегії ревербалізації рідної мови і по розширенню знань про рідну мову (наприклад, по структурним вправам на одній мові).

Переклад с вихідного мови – це ще один крок на важкому шляху перекладу / інтерпретації і пред'являє дуже високі вимоги до перекладу. Переклад з рідної мови на іноземну вимагає великих попередніх знань, безлічі вправ для освоєння специфічних технік, навичок і умінь, а також великого досвіду в процесі навчання.

При виборі тексту для перекладу туди і назад необхідно забезпечити точне узгодження типу тексту і тематики. Тільки таким чином можна гарантувати, що студенти не будуть перевантажені, тому що вони вже знайомі з особливостями типу тексту і словникового запасу.

На цей час на додаток до підручників з перекладу спостерігається нестача двомовних або багатомовних словників для необхідної в

терміновому порядку систематизації навчального процесу, які повинні бути складені у вигляді перекладацьких словників.

Навчальний словник для навчання перекладу повинен ґрунтуватися на комп'ютерному аналізі мови. До словника слід включати тільки автентичний мовний матеріал. Вибір слів і оформлення навчального тексту повинні відповідати дидактичним критеріям. Якщо словник суміщений з підручником з перекладу, він може бути розширений до більш широкої словникової області, наприклад, в галузі туризму, ділового адміністрування або економіки, відповідно до обраного в підручнику тексту.

Крім того, повинні бути розроблені трансферні граматики, що демонструють процедури рекурсивного перекладу [4, с. 56].

Академічна і соціальна обґрунтованість курсів і модулів, пов'язаних з переведенням, в значній мірі залежить від якості проведеного на їх базі навчання.

Особливо з урахуванням більш диверсифікованого ринку праці, на якому «чисті» перекладацькі навички набувають все менше значення, учням, які вивчають переклади, необхідно оволодіти ключовими процедурними і методологічними навичками в дидактично добре продуманому і різноманітному навчальному процесі.

Література:

1. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська). Теорія та практика перекладацького аналізу текстів для студентів факультету та перекладачів факультету заочного та вечірнього відділення: [навчальний посібник]. К. : Ленвіт, 2010. 175 с.

2. Ольховська Н. С. Специфіки тексту та стратегії перекладу
URL: <http://nimfilmdpu.mozello.com/vseukranska-nternet-konferencija/perekladoznavstvo/params/post/1338438/>

3. Паршин А. Теория и практика перевода. М. : Наука, 2002. 202 с.

4. Siepmann, D. Übersetzungslehrbücher: Perspektiven für ihre Entwicklung. Bochum: Verlag Brockmeyer, 1996.